

K2

Beräkningar stål

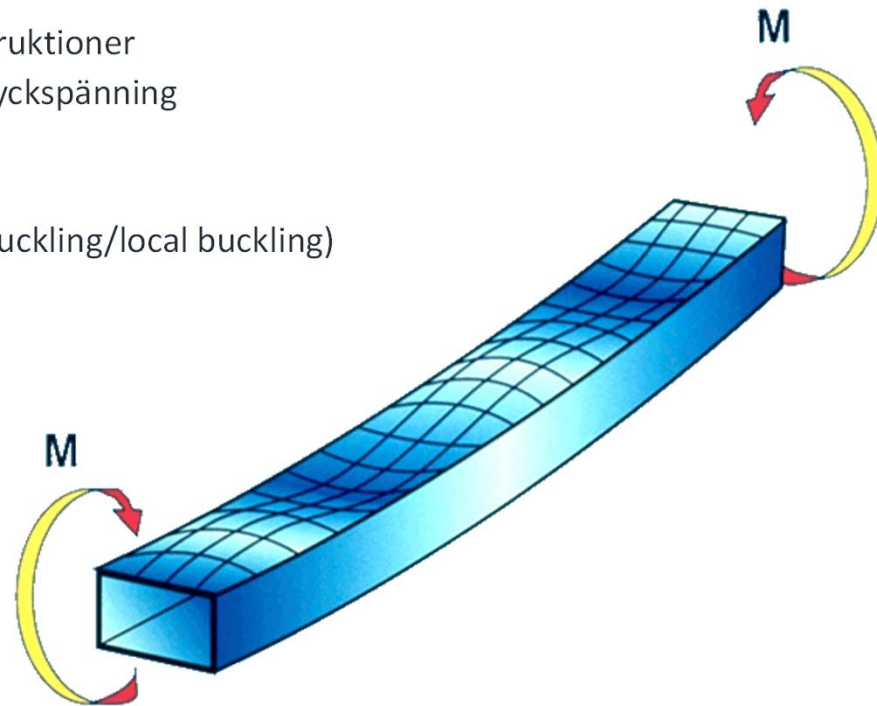
Projektuppgift Lätta konstruktioner

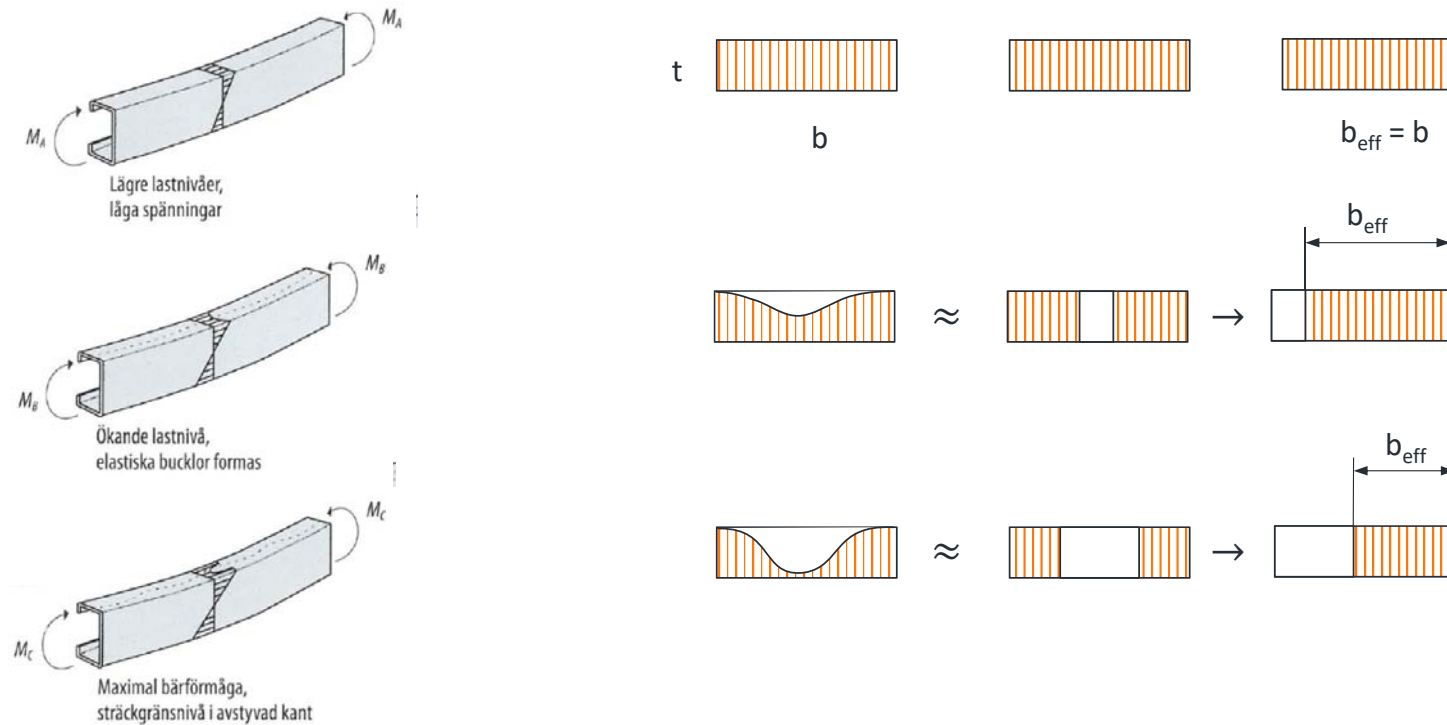
- Balk skall optimeras mot vikt (dvs göras så lätt som möjligt)
- En i aluminium, en i höghållfast stål
- **Mått:**
  - Längd 180 mm
  - Tvärsnittets yttermått
    - Höjd: 18 mm
    - Bredd: 12 mm
- **Lastfall:**
  - Fritt upplagd med punktlast på mitten
- **Lastens storlek ännu ej bestämd**
- **Beräknas**
  - mha FEM
  - ”för hand”
- **Redovisas med en rapport**

Buckling / knäckning

- **Knäckning/buckling**
  - Inträffar för tunna/slanka konstruktioner
  - Inträffar endast där det finns tryckspänning
  - Är exempel på instabilitet
  - Kan ge haveri vid låga laster
  - (I engelska används uttrycken buckling/local buckling)
- **Knäckning (buckling)**
  - Vid tryckbelastad stång:
($L \gg b$ och/eller t)
- **Buckling (local buckling)**
  - Vid tryckbelastad plåt
($L \gg t$ och $b \gg t$)
  - inspänd i åtminstone en kant.
- http://youtu.be/OnrY4zA3_PA

Hur påverkas bärförmågan vid buckling?

Figur 4.7: Spänningfördelning i slant tvärsnitt vid ökande lastnivå. $M_A < M_B < M_C$

 Betecknar bärande yta (effektivt tvärsnitt)

Dimensionering mht buckling

- **Kontrollera om vi behöver ta hänsyn till buckling**
  - *Om inte*: använd vanliga beräkningar
  - *Om*: beräkna effektivt tvärsnittet och använd sedan detta i beräkningarna
- **Kontroll görs genom att dela upp tvärsnitt i enkla delar (plåtfält) och sedan kontrollera del för del.**
- **Två typer av fält finns**
  - Plåt upplagd längs båda kanterna
  - Plåt med en fri kant
- **Kontrollera tvärsnittsklass**
  - Tv1 och Tv2: Instabilitet uppstår ej.(Tv1 "olyckslast")
  - Tv3: Buckling uppstår först i det plastiska området. Hänsyn till buckling behöver alltså inte ske vid normal dimensionering. (Elastisk knäckning kan dock inträffa)
  - Tv4: Buckling sker i det elastiska området.
- **I delar utsatta för buckling reduceras arean m.h.a. effektiv bredd**

Dimensionering enl. Eurocode

$$R_d \geq E_d$$

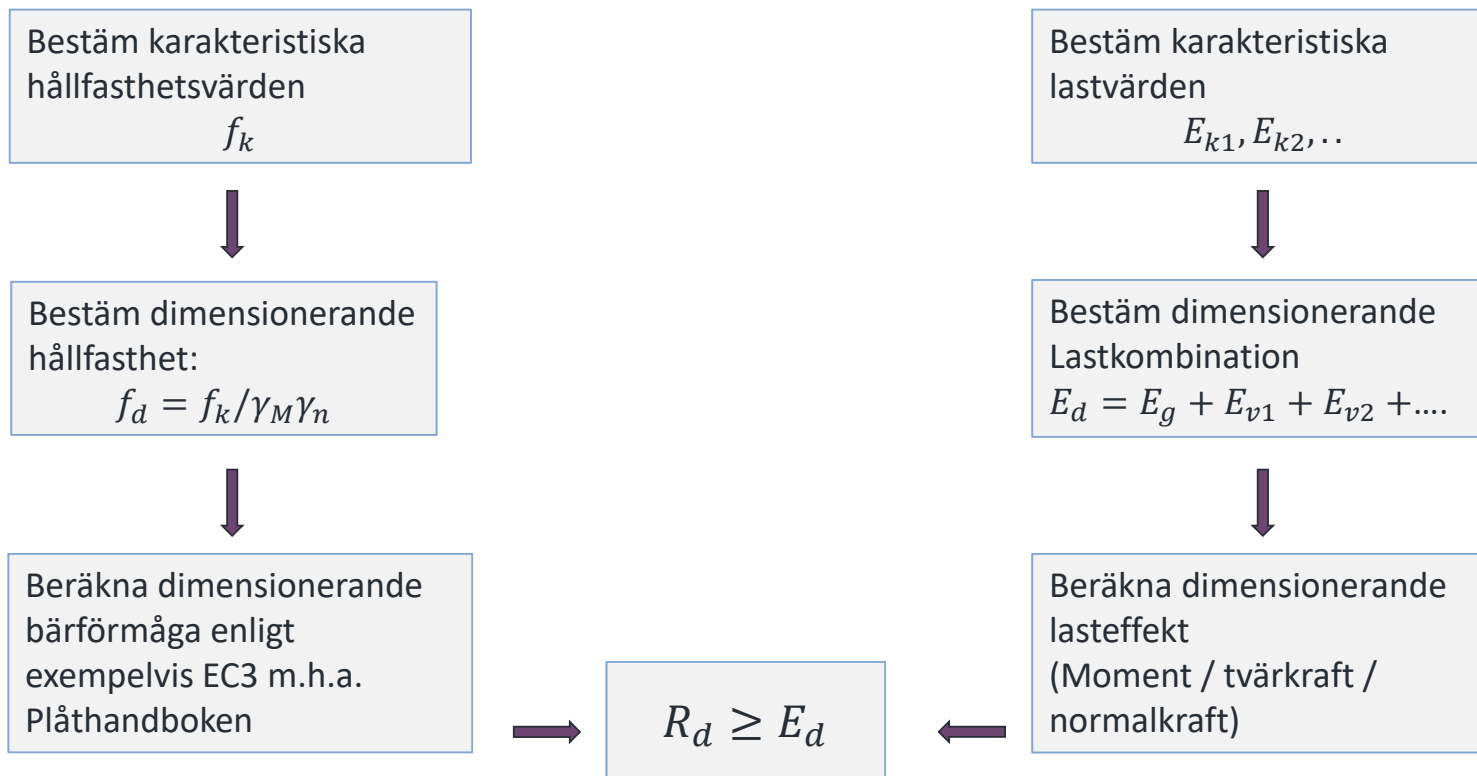
Dimensionerande $\geq$ Dimensionerande
Bärförmåga Lasteffekt

- $R_d = R_k \cdot$ faktorer
- $R_k =$ karakteristisk bärförmåga
  - Givet av sträckgräns, brottgräns, utmattningsgräns, max deformation el. Dyl
- $E_d = E_k \cdot$ faktorer
- $E_k =$ karakteristiska värdet på lasten
  - Maxlast, märklast el dyl. (normalt)
  - Medelvärde av last (enl. Vissa normer)

Beteckningar och faktorer

- E står för *Effekt* dvs inverkan av last
- R står för *Resistans* dvs bärförmåga
- d står för dimensioneringsvärde
  - Ed och Rd är generella beteckningar och används som index i beräkningar. Ex:
    - Pålagt moment betecknas M_{Ed}
    - En kombinerad last kan få beteckningen E_{Ed}
    - Bärförmåga map moment M_{Rd}
- I Plåthandboken används inte R_d direkt (bara som index)
  - f_{yd} alt f_{ud} används i stället
  - f_y = sträckgräns (för stål används R_{eH} alt. $R_{p0,2}$) [$y = yield$]
  - f_u = brottgräns (R_m) [$u = ultimate$]
- k står för *karaktéristisk värde* dvs värde utan korrigering med faktorer
- I Plåthandboken används inte R_k
  - f_{yk} alt f_u används i stället

Beräkningsgång vid dimensionering

Partialkoefficienter

- Partialkoefficienterna ($\gamma_f, \gamma_M, \gamma_n$) tar hand om osäkerheter och toleranser i konstruktionen och i materialegenskaperna samt säkerhetsnivå
  - γ_f = lastfaktorn
  - γ_M = styrkefaktorn
  - γ_n = faktorn för säkerhetsklass
- $$R_d = \frac{R_k}{\gamma_M \cdot \gamma_n}$$

Dimensionerande bärförmåga

- Dimensionerade materialhållfasthet f_{yd}
- Beräknas m.h.a. partialkoefficienterna γ_M och γ_n

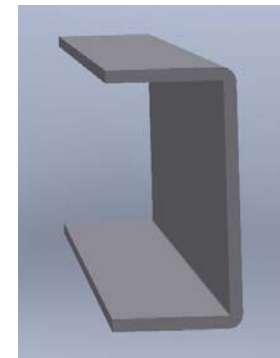
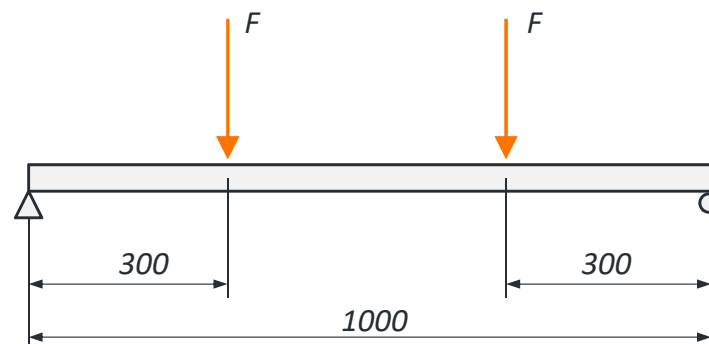
$$f_{yd} = \frac{f_{yk}}{\gamma_M \gamma_n}$$

- $\gamma_M = 1,00$ För tvärsnitt vars bärförmåga begränsas av sträckgräns
- $\gamma_M = 1,00$ För tvärsnitt vars bärförmåga begränsas av instabilitet
- $\gamma_M = 1,25$ För tvärsnitt i dragning till brott
- $\gamma_M = 1,25$ För förband

Säkerhetsklass	Konsekvens av brott	γ_n
1	Mindre allvarlig	1,0
2	Allvarlig	1,1
3	Mycket allvarlig	1,2

Ex 1 (plåthandboken)

- **Bakgrund till exemplet i boken**
  - Vi har en C-balk av stål med sträckgräns 300 Mpa. Godstjockleken är 4 mm.
  - För att spara vikt har vi tänkt byta material till ett stål med sträckgräns 700 MPa.
  - Balken är fritt upplagd och belastas med två punktkrafter F på 15 kN vardera. Balken är 1000 mm och krafterna är placerade 300 mm från vardera änden.
  - Vi behöver inte ta hänsyn till nedböjningens storlek.
- **Vilken godstjocklek behöver vi ha med det nya materialet?**
- **Hur mycket reduceras vikten?**

Beräkningsgång

För specialfallet – tryckt fläns – kan *figur 4.10a* och *4.10b* användas. *Figur 4.10a* visar när buckling behöver beaktas, med maximalt värde på b/t för flänsen som funktion av sträckgräns.

Figur 4.10b ger effektiv bredd för flänsen.

För andra lastfall följ punkt 1–4 nedan.

1) Bestäm tvärsnittsklass för varje plant plåtfält enligt *figur 4.11* eller *4.12*.

För tvärsnittsdelar i klass 4 tas effektiv bredd fram

2) Bestäm bucklingskoefficienten, k_σ , ur *figur 4.14* för aktuellt plåtfält.

Indelningen är den samma som vid klassningen; plåt upplagd längs två kanter eller plåt med en fri kant. I figuren finns också olika spänningsfördelningar representerade.

3) Bestäm slankheten hos plåtfält som

$$\lambda_p = \frac{b/t}{28,4e\sqrt{k_\sigma}} \quad (\text{Ekv 4.6})$$

4) En reduktionsfaktor, ρ , tas fram enligt *ekvation 4.7* eller *4.8*

Tryckt plåt upplagd längs två kanter (liv, fläns i lodbalk):

$$\rho = \frac{\lambda_p - 0,055(3+\psi)}{\lambda_p^2} \quad (\text{Ekv 4.7})$$

ψ hämtas ur *figur 4.14*.

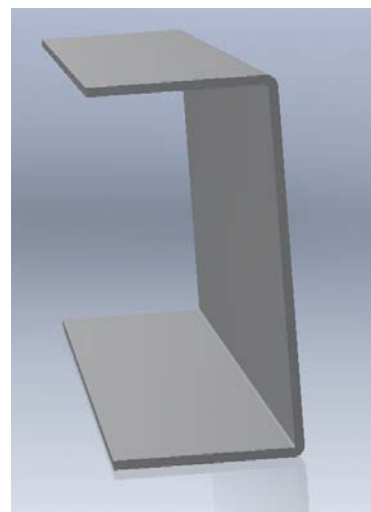
Tryckt plåt med en fri kant:

$$\rho = \frac{\lambda_p - 0,188}{\lambda_p^2} \quad (\text{Ekv 4.8})$$

ρ kan aldrig bli större än 1.

5) Effektiv bredd beräknas och fördelas enligt *figur 4.14*.

6) När samtliga slanka tvärsnittsdelar reducerats beräknas effektiva tvärsnittsstorheter, A_{eff} , I_{eff} , W_{eff} .

Ex 1

